

FRANCESC SERÉS

CAURE AMUNT

MUNTANER, LLULL, ROIG

BARCELONA 2008

QUADERNS CREMA

Publicat per:
Quaderns Crema, S. A., Societat Unipersonal
Muntaner, 462 - 08006 Barcelona
Tel.: 934 144 906 - Fax: 934 147 107
correu@quadernscrema.com
www.quadernscrema.com

© 2008, by Francesc Serés
© d'aquesta edició, 2008 by Quaderns Crema, S. A.

Tots els drets reservats:
Quaderns Crema, S. A.

ISBN: 978-84-7727-462-9
DIPÒSIT LEGAL: B. 48.842 - 2008

Gravat de W. Roffe a partir de la pintura
La sorpresa, d'Edouard Dubufe.

AIGUADEVIDRE *Gràfica*
QUADERNS CREMA *Composició*
ROMANYÀ-VALLS *Impressió i relligat*

PRIMERA EDICIÓ *octubre 2008*

Sota les sancions establertes per les lleis,
queden rigorosament prohibides, sense l'autorització
per escrit dels titulars del copyright, la reproducció total o
parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment mecànic
o electrònic, actual o futur—inclouent-hi les fotocòpies i la difusió
a través d'Internet—, i la distribució d'exemplars d'aquesta
edició mitjançant lloguer o préstec públics.

PREFACI

Les circumstàncies que envolten l'escriptura de la *Crònica* no són del tot clares, i són moltes les interpretacions que es poden fer tenint en compte la complexitat dels interessos que es mouen al seu voltant. *Muntaner* intenta—a través d'una ficció potser no gaire allunyada de la realitat—veure com es produeix el frec entre, d'una banda, les voluntats privades, la família, l'amor entre pares i fills i, de l'altra, els propòsits del poder. És aquí on es mouen tots els motors d'aquesta peça: ¿com va ser escrita la *Crònica*? ¿Com s'articula aquesta barreja d'home, cronista, soldat, súbdit i, també, pare, espòs i amic?, ¿què és això que anomenem memòria, *memòria històrica*?, però, sobretot, ¿com es narra la història d'un país i com aquesta és reinterpretada constantment?, ¿com es narra una història?

L'obra que llegireu tot seguit mostra dos dies de la vida de Ramon Muntaner, una tarda i l'endemà, per ser més exactes. L'autor del *Sermó* no vol escriure la *Crònica* (el *Llibre*) i la cort li imposa un escrivà. Aquest escrivà serà l'encarregat de copiar el que Muntaner li dicta i de reescriure alguns fragments que va redactar fa temps, abans de la mort del seu fill Bernat. Muntaner, víctima de les seves contradiccions, intenta justificar—i justificar-se—els seus actes i escrits, abans i després que els sarraïns matessin Bernat. La família de Muntaner (formada per la seva dona Valençona i la seva filla Caterina, la seva néta Clàudia i el seu gendre Guerau, però també pels criats Macarnau i Bertrana), així com les necessitats econòmiques de l'escrivà fan de contrapès a l'actitud passiva i indolent del cronista.

Algunes parts del *Llibre* les ha escrites el propi Muntaner i han estat celebrades per la cort. Això, però, va ser abans que morís el seu fill. Des d'aleshores, tot el que ha escrit no ha agradat gens, ni als jurats, ni als procuradors, ni al propi rei. La cort llegeix les seves noves narracions carregades de ressentiment. Els administradors del poder reial tenen el record del *Sermó*, un llibre que és als antípodes dels nous textos. No se'n saben avenir que hi hagi algú que no acati les resolucions reials: el *Llibre* no pot qüestionar ni la història oficial ni els poders que la «produeixen». Per a Muntaner, aquests escrits són el testimoni fidel dels fets del regne, fets que qüestionen fins i tot la seva narració anterior. En el primer acte, Muntaner brega amb l'escrivà, a qui han encarregat aquesta tasca per les bones relacions que la seva família ha tingut des de sempre amb la de Muntaner. No és una tasca senzilla, cal explicar la història tal com la cort vol que sigui explicada. L'endemà a primera hora, el rei vol sentir-ne algun fragment per donar-hi el vist-i-plau.

DRAMATIS PERSONÆ

RAMON MUNTANER, Capità de Sa Majestat
MACARNAU, Criat
DOMÈNEC DE MONTCADA, Escrivà
VALENÇONA, Dona de Muntaner
GENÍS DALMAU, Procurador de la cort
ARGENSOLA, Jurat de la cort
CATERINA, Filla de Ramon Muntaner
BERTRANA, Minyona
CAPITÀ SORELL, Capità del rei
QUATRE SOLDATS

ACTE PRIMER

Mitja tarda, setembre calorós i fèrtil. En una estança de la seva casa al camp, Muntaner i el seu criat. Cambra ampla, amb armaris i una taula on hi ha tot de fruita. Muntaner espera l'arribada de l'escrivà que copia els seus quaderns i escriu el que li conta.

MUNTANER *(Camina d'un costat a l'altre de l'estança, nerviós. Irat, cap a Macarnau)*. Més fi, més fi, aquest pergami. Els de l'altre dia els vam haver de deixar estar perquè la ploma no corria, hi havia més llana que pell. *(Macarnau fa que sí amb el cap, però no hi posa gaire interès. Muntaner li clava un mastegot i Macarnau comença a fregar amb força)*.

MACARNAU Sí, senyor, sí, com maneu.

MUNTANER Que em va parir... No t'hauria de tenir aquí a cor què vols, hauria d'haver pres un grec o un sarraí en comptes d'agafar-te a tu. *(Li clava un altre mastegot)*.

MACARNAU Sí, senyor, sí.

MUNTANER A veure...

MACARNAU *(Li ho ensenya)*. Blanc i polit com el pit d'una donzella, senyor. Ara ja podeu escriure el que vulgueu *(riu)*, que el pergami no sap llegir.

MUNTANER I tu tampoc, gos... *(Altra vegada irat, li va clavant mastegots mentre l'escriu)*. Desvergonyat com la gossa que et va parir en una quadra. Rebràs! *(L'amenaça amb un pal. Macarnau s'arrauleix com un gos i borda)*.

MACARNAU *(Com un gos poruc)*. Uau, uau.

(*Entra Valençona*).

MUNTANER Grata bé, desgraciat, que també escrivim per a gentussa com tu, fill d'una truja. (*Li torna a pegar*). Encara és brut, això.

VALENÇONA Deixa'l estar, Ramon, que no s'hi veu, té tels... Deixa'l estar, ¿que no ho veus que no s'hi veu bé de cap ull?

MUNTANER ¿Que no s'hi veu...? No s'hi vol veure! (*Fa que vol tornar a pegar-li i l'altre s'arrauleix*).

VALENÇONA (*Comprendiva, l'agafa i li passa els dits pels cabells*). Estàs nerviós. I no beguis més vi, si us plau. Aviat arribarà en Domènec, si us plau, calma't.

MUNTANER (*Canvia de cara, de la ira a un mig avergonyiment, quasi pesarós*). En Domènec... havia de venir... fa tard.

VALENÇONA Recorda que demà...

MUNTANER Sí, ja ho sé... Demà llegeixen altra vegada.

VALENÇONA Sí, demà llegeixen. (*Serena*). M'ha arribat que hi haurà el rei.

MUNTANER A mi també m'ho han dit, que és demà que llegeixen davant del rei. Si tots els secrets de la cort són com aquest...

VALENÇONA ¿Vols que em quedi? No em fa res.

MUNTANER No, m'estimo més que no, i digues a la Caterina que tampoc no vingui. No m'agrada que rondi per aquí, quan hi ha en Domènec, no és bo que... Si hem de menester alguna cosa, ja t'enviaré en Macarnau. (*Està assegut a la cadira, ella li amoixa els cabells i li passa la mà pel cap*).

MACARNAU Sí, senyor. (*S'ha acostat de quatre grapes, arrossegant el pergami que gratava. Muntaner li ho agafa, se'l mira i li ho ensenya, com si s'hagués despacenciat*).

L'altre s'adona que l'ha embrutat i se'n torna a gratar al racó).

MUNTANER ¿Ho veus?, ¿ho veus?, ¿ho veus? (*Fa que no amb el cap, com si perdés la paciència*).

VALENÇONA Ramon...

(Entra Bertrana).

BERTRANA Senyor, senyora. L'escrivà demana ser rebut. (*Macarnau es torna a acostar de quatre grapes, lasciu, arrossega altra vegada el pergami. Ella l'uixa amb el peu, com si li volgués clavar una puntada. Torna a sortir*).

MUNTANER L'ha tornat a embrutar, l'ha tornat a embrutar!

VALENÇONA Deixa-ho estar, això, ara, deixa-ho estar. (*A Bertrana*). Digueu-li que pugi, que l'esperen. (*Muntaner allarga la mà per agafar el got de vi però Valençona li ho impedeix. Hi torna i ella li ho torna a prendre. Macarnau segueix Bertrana amb la mirada. Demana, però exigeix*). Si us plau, Ramon, en Domènec només ens vol ajudar, per a ell tampoc no és gens fàcil...

MUNTANER Em sembla que t'equivoques, dona estimada. Per a ell tot serà més senzill... Recorda que jo ho he viscut i que ell només copia.

VALENÇONA Ramon, no volia dir... Ell també...

MUNTANER Aquest la sap molt llarga. El seu pare també era així, de vegades. Ell ha arplegat el pitjor que...

VALENÇONA Ramon, si us plau! Ja tenim prou problemes, les dues famílies han estat amigues des que tothom se'n recorda. Són de la poca gent amb qui encara podem confiar i a més a més...

MUNTANER (*L'interromp*). Allà on ell escriu «un mort», jo tinc un mort davant per davant meu. Allà on ell hi

posa la paraula sang, jo la puc olorar, aquesta sang. Allà on hi digui dolor, jo li ensenyaré les cicatrius. No hi ha res més fàcil que escriure, ¿oi?

VALENÇONA (*Severa*). Ramon, et demano que tinguis paciència. Encara que només sigui la meitat de la que ell té amb tu.

MUNTANER ¿Ho sents, Macarnau? Em demanen paciència, tota la vida malgastant-ne i encara n'hi he de posar més. (*Macarnau se'l mira, com si li agrais que li digui alguna cosa, fidelitat de gos. L'escrivà entra*).

ESCRIVÀ Senyor..., senyora. (*Li falta l'alè, fa una reverència. Valençona assenteix*). Us prego que disculpeu el meu retard. Espero que no us hagi fet anar malament...

VALENÇONA Sies benvingut, Domènec. ¿Com estàs?, ¿has trobat bon camí?, ¿tens gana?, ¿tens set?

ESCRIVÀ Bé, gràcies a Déu, senyora. El camí fa goig, quin setembre tan prenyat de vida.

VALENÇONA ¿Vols alguna cosa?, ¿aigua fresca?

ESCRIVÀ No, estic bé, moltes gràcies, senyora.

VALENÇONA Us esperàvem una mica més d'hora.

ESCRIVÀ Uns assumptes amb uns senyors, el camí, ja ho sabeu, senyora...

MUNTANER Ja has arribat... Assumptes... Deus estar molt ocupat, amb tants encàrrecs... els jurats et deuen treure de pas. Bé, els ho agraeixes anomenant-los senyors cosa que, d'altra banda, és del tot excessiva.

ESCRIVÀ Veig que avui també heu aprofitat el temps per esmolar la llengua.

MUNTANER Llengües... Les bones llengües diuen que sort en tinc, de tu. Les dolentes que fins i tot vols canviar el nom del *Llibre*, que ja no serà el *Llibre de Ramon Muntaner* sinó *El Llibre de la Cort i de tots els que no van*

veure passar res del que aquí es conta. El podríeu titular així, ja m'estaria bé.

ESCRIVÀ Aquestes llengües deuen ser de taverna, unes boques ben brutes.

MUNTANER No veuen un vi tan bo com el meu, això és veritat. Aigualit, barat... De taverna..., potser sí...

ESCRIVÀ Senyor, veig que avui tornarà a ser un dia complicat.

MUNTANER Bah, això no és res comparat amb els equilibris que has de fer amb els jurats i els procuradors. Aquests assumptes que t'entretenen...

ESCRIVÀ En faria prou encara que només em regaléssiu la meitat de l'enginy amb què m'assoteu, enllestiria en un tres i...

MUNTANER (*L'interromp*). Si ens regalessin les coses... ¿Que no te les paguen? Et paguen per això, per escriure el que els altres haurien d'haver escrit. Que no seria una feina falaguera ja ho sabies. ¿Així no has pensat cap títol, encara?

ESCRIVÀ No he tingut temps.

MUNTANER És just, si no saben qui l'escriu ni què s'ha d'escriure no poden demanar-te'n el títol.

ESCRIVÀ (*Que intenta dominar la impaciència*). Mireu... a mi tant me fa com n'hi vulguin dir, em paguen per escriure'l, no m'han dit que ho facin per posar-li títol. El que li vulgui posar el rei nostre senyor no és assumpte meu.

MUNTANER El nom que li vulguin posar els malparits dels jurats...

ESCRIVÀ Sempre allà mateix... Em comprometeu, senyor. Això ho hauria d'explicar, sabeu que n'hi hauria que me la pagarien bé, aquesta informació... (*A Valença*). Senyora, si us plau...